

ATT MOTIVERA ELEVER SOM LÄRARE I
SVENSKA I HÖGSTADIET
Lärarnas tankar och kunskaper om
motivering och motiveringsmetoder

Kandidatavhandling
Katja Saarinen

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
Hösten 2013

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Katja Saarinen	
Työn nimi: Att motivera elever som lärare i svenska i högstadiet - Lärarnas tankar och kunskaper om motivering och motiveringsmetoder	
Oppiaine: ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi: 2013	Sivumäärä: 39+3
<p>Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten ruotsin kielen opettajat motivoivat oppilaitaan ruotsin kielen tunneilla yläkoulussa ja minkälaisia taitoja ja tietoja ruotsin kielen opettajilla on motivoimismetodeista ja motivoimisesta. Tutkimus keskittyi myös ottamaan selvää miten opettajien käyttämät motivoimiskeinot toimivat opettajien mukaan ja kokevatko he motivoimisen haastavaksi ruotsin kielen kohdalla. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin opettajien tarvetta ja halua kehittää motivointitaitojaan.</p> <p>Tutkielma toteutettiin keväällä 2013 kyselytutkimuksena lomakkeen avulla ja siihen osallistui neljä naispuolista haastateltavaa. Haastateltavat tavoitettiin Suomen Ruotsinopettajat ry:n sähköpostilistan kautta. Kyselyn vastaukset analysoitiin pääosin kvalitatiivisesti.</p> <p>Tutkielman tulosten mukaan opettajien kolme yleisintä motivoimismetodia ovat tuntien sisällön vaihtelu rutiinien lisäksi, kannustaminen ja positiivisen palautteen antaminen sekä autenttisen kulttuuritietouden tarjoaminen oppilaille. Opettajien käyttämät motivoimismetodeja pidetään tärkeinä myös alan kirjallisuudessa ja täten on perusteltua todeta, että metodeita voidaan pitää hyvinä keinoina ylläpitää oppilaiden oppimismotivaatiota. Kolme haastateltavaa neljästä olivat sitä mieltä, että voivat vaikuttaa oppilaidensa opiskelumotivaatioon, mutta myönsivät samalla osan oppilaista olevan vaikeasti motivoitavissa.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat myös, että opettajalta vaaditaan taitoa ja tahtoa motivoida oppilaita ruotsin kielen tunneilla, mutta tämä pitää paikkansa myös muiden lyhyen oppimäärän vieraiden kielten tunneilla yläkoulussa. Syyksi vaikeuksiin opettajat mainitsevat murrosiän. Opettajien vastausten perusteella voidaan lisäksi päätellä, että jatko- ja lisäkoulutuksille on tarvetta niin motivoimista kuin muitakin teemoja koskien.</p>	
Avainsanat: motivointi, ruotsin kieli, oppimismotivaatio, kielten oppiminen	
Säilytyspaikka: JYX	
Muita tietoja –	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
2	TEORETISK BAKGRUND	9
	2.1 Översikt över definitioner av motivation.....	9
	2.2 Motivation och attityder i språkinläringen.....	10
	2.3 Läraren som påverkande faktor i språkinlärningsmotivation.....	11
	2.3.1 Förutsättningar för att föra inre studiemotivation hos inläraren....	12
	2.3.2 Tio bud för att motivera språkinlärare.....	13
	2.4 Om motivation i läroplanen för den grundläggande utbildningen.....	14
3	MÅL, MATERIAL OCH METOD	17
	3.1 Mål och forskningsfrågor.....	17
	3.2 Materialinsamlingen.....	17
	3.2.1 Informanter.....	18
	3.3 Enkät som undersökningsmetod.....	18
	3.4 Analysmetod.....	19
4	RESULTAT	20
	4.1 Läraren som motiverare.....	20
	4.2 Personliga motiveringsmetoder.....	23
	4.3 Kunskap om motivation och motivering.....	28
5	DISKUSSION	30
	5.1 Sammandrag av resultaten och diskussion.....	30
	5.2 Validitet och reliabilitet.....	34
6	AVSLUTNING	36

LITTERATUR

BILAGOR

1 INLEDNING

Att kunna motivera elever vid sidan av själva undervisningen är en av lärarens viktigaste egenskaper. Utan avseende på vilket ämne en lärare undervisar i, är den stora utmaningen att få eleverna att förbli koncentrerade och målfokuserade genom hela lektionen.

Att väcka intresse hos elever kan vara speciellt utmanande i några läroämnen. Svenska språket är ett av de läroämnen som vissa elever anser vara onödiga, ointressanta och tråkiga. Utbildningsstyrelsen genomförde 2008 den andra nationella utvärderingen av B1-svenska som gällde eleverna i årskurs 9 i den grundläggande utbildningen och resultaten visar att pojkarnas attityder till svenska fortfarande är negativa. Speciellt de som siktar på yrkesutbildning tyckte att svenska inte var intressant eller nyttigt: de tycker inte om ämnet och tänker att de inte har nytta av ämnet och de tycker att de inte behärskar språket. (Tuokko 2009 refererad i Juurakko-Paavola & Åsa Palviainen 2011:36–38.)

Av andra tidigare studier har det framgått att elevernas motivation för att läsa svenska efter grundskolan är generellt relativt svag (Juurakko-Paavola & Åsa Palviainen 2011:69-74) och många svensklärare i den högre utbildningen tycker att eleverna efter grundskolan och gymnasiet borde ha bättre färdigheter än de nu har (Juurakko-Paavola & Åsa Palviainen 2011:75). På grund av dessa ovanstående forskningsresultat kan man påstå att det är speciellt utmanande att kunna motivera elever i undervisningen i svenska.

Svenska språkets status som obligatoriskt läroämne i det finska samhället har väckt intensiv diskussion och det ser ut som om diskussionen kommer att fortgå. Eleverna är medvetna om den här offentliga diskussionen om svenskans relevans i vårt samhälle och den kan ha ett stort inflytande på dem. Eleverna brukar ifrågasätta

läroämnenas betydelse och meningsfullhet och när det handlar om läroämnet svenska är det ännu vanligare.

Tidigare forskning har närmast koncentrerat sig på elever på olika utbildningsnivåer och deras attityder till och motivation för svenska språket (t.ex. Tuokko 2009, Juurakko-Paavola 2009, Lehti-Eklund & Green-Vänttinen 2011). Enligt min syn är det lika viktigt att ta reda på hur lärare motiverar sina elever i undervisningen i svenska och hurdana kunskaper lärare har om motivering och motiveringsmetoder. Kan det vara så att det är lärare som har bristfälliga motiveringsmetoder och otillräckligt kunnande? Det är lätt att påstå att det är den negativa diskussionen som pågår i samhället och medierna som enbart gör det svårt att få eleverna att bli motiverade. En kunnig lärare har fungerande medel med vilka hen kan kämpa mot den negativa pressen som kommer utanpå klassrummet.

Som studerande i lärarutbildningen märkte jag själv att det finns för få kurser eller inga kurser alls i vårt utbildningsprogram där man fokuserar på litteratur om motivation och konkreta motiveringsmetoder. Lärarutbildningen borde erbjuda tillräckligt omfattande information om konkreta och välfungerande motiveringsmetoder. Vi borde få prova olika metoder och göra misstag under vår universitetsutbildning så att någon observerar och ger feedback. I arbetslivet får läraren feedback på sin undervisning endast från sina elever. När en lärarstuderande går ut i arbetslivet borde hen ha varierande medel att klara sig i olika slags klassrums situationer och undervisnings utmaningar. För en del lärare kan det även kännas tungt att börja läsa om motiveringslitteratur särskilt om det inte finns tid. Det kan också vara svårt att ta reda på och skaffa information om motivering på eget bevåg.

Under mina tidigare studieår i grundskolan och gymnasiet märkte jag också att det finns stora skillnader hos svensklärarnas metoder att inspirera och motivera elever. En del svensklärare fick eleverna att förbättra sina inlärningsresultat, medan en del lärare hade ineffektiva motiveringsmetoder eller inga sådana alls och eleverna förblev omotiverade.

Syftet med den här avhandlingen är att undersöka hur lärare i svenska motiverar högstadieelever i B1-svenska och hurdana kunskaper och tankar lärare har om motiveringsmetoder och överlag om motivering. Hurdana motiveringsmetoder de använder, anser lärarna att de kan påverka elevernas studiemotivation och fungerar deras metoder? Har de fått tillräckligt med utbildning inom temat motivation, läser de extra material, känner de att de borde utveckla sina kunskaper? Känner de att motiveringen är speciellt utmanande när det gäller svenska språket?

I det följande presenterar jag teoretisk bakgrund för studien och definierar de centrala begreppen *motivation i språkinlärning* och *läraren som motivationsfaktor*. Därtill presenterar jag vad läroplanen säger om motivering. Därefter fortsätter jag i kapitel 3 med att presentera mål, material och metod. I kapitel 4 presenterar jag resultaten och till sist i kapitel 5 sammanfattar jag resultaten samt diskuterar de. Avhandlingen avslutar jag med egna tankar om studien och ger förslag till fortsatta studier.

2 TEORETISK BAKGRUND

2.1 Översikt över definitioner av motivation

Ordet motivation används i vardagligt liv relativt mycket och i skollivet förklaras skillnaderna i inlärares inlärningsnivåer och graden av studieinsats ofta med motivation. Som begrepp är motivation ändå relativt svår. Det är problematiskt att ge en omfattande och ensidig definition av den (Abrahamsson 2009:206). Omfattande forskning har gjorts för att kunna beskriva motivation som fenomen. Gardner och Lambert genomförde de första undersökningarna och utvecklade de första teorierna inom språkinlärningsmotivation på 1970-talet (Gardner och Lambert 1972 refererad i Koskenranta 2012:21).

Gardner och Lamberts undersökningar ledde till teorin om *integrativ* och *instrumentell* motivation (Gardner & Lambert 1972). Integrativ motivation ses som en långvarig vilja att identifiera sig med målspråkstalarna och målspråkstalarkulturen. En integrativt orienterad inlärare vill lära sig målspråket för att kunna kommunicera med målspråkstalarna. Instrumentell motivation däremot ses som en vilja att nå kortvariga prestationer, dvs. att inlärares vill lära sig målspråket för att t.ex. få socialt beröm eller få ekonomisk nytta genom att skaffa sig ett bra betalt jobb där man behöver språket. (Gardner och Lambert 1972 refererad i Abrahamson 2009:207.) Undersökningarna har visat att den integrativa motivationen leder oftare till bättre inlärningsresultat (t.ex. Juurakko & Airola 2002:60-61, Gardner & Lambert 1972).

Förutom integrativ och instrumentell motivation talas det om *inre* och *yttre* motivation. Dessa begrepp använder bl.a. Peltonen och Ruohotie i sin forskning. Med begreppet inre motivation beskrivs en sådan motivation där inlärares orsaker till sin vilja att lära sig är inre. Då upplevs själva inläringen som lön i inlärningsprocessen. Med yttre motivation beskrivs däremot en sådan motivation där motivationen är beroende av omgivningen och yttre värderingar. (Peltonen & Ruohotie 1992:18-19.) Den inre motivationen kan sägas

likna den instrumentella motivationen och den yttre motivationen kan sägas likna den integrativa motivationen. De har sinsemellan likadana egenskaper fast termerna används som självständiga begrepp.

2.2 Motivation och attityder i språkinläringen

Det är relativt svårt att bestämma motivationens exakta inverkan på språkinläringen för den påverkar inte ensam utan flera faktorer spelar in. Attityder har en stor roll i inläringen också för en inlärares attityder ses som en integrerad del av motivationen (Abrahamsson 2009:207). Därför behöver man beakta båda dessa fenomen när man är engagerad i motivationsforskning.

Gardner särskiljer dessa två fenomen, attityder och motivation, och definierar dem separat från varandra. Han beskriver motivation som en vilja att lära sig målspråket och den grad av satsning som läggs ned på inläringen. (Gardner 1979 refererad i Abrahamsson 2009:207.) En nyare definition av motivationen ger Dörnyei (2001:8) som tycker att motivationen är orsaken till varför man gör något, hur länge man är villig att fortsätta med en aktivitet och hur hårt och konsistent man vill utföra aktiviteten. Däremot med attityder uppfattar och värderar individen olika objekt och händelser i omgivningen: några objekt uppskattas och andra underskattas (Ruohotie 1998:42). På det sättet påverkar en inlärares attityder motivation via föreställningar om målspråket, målspråkstalarna och målspråkstalarkulturen. Även själva språkinläringssituationen, inlärningsgruppen i skolan och språkinläring i allmänhet värderas hos inlärare i olika grad vilket påverkar inlärningsmotivationen (Abrahamsson 2009:207.) Kort sagt, attityder hos eleven påverkar motivationen och dess samverkan påverkar inlärningsframgång positivt eller negativt. Attityderna påverkar aktivitetens kvalitet och motivationen påverkar hur mycket energi som används för att utföra aktiviteten (Ruohotie 1998:41).

Gardner och Lambert drog en slutsats att jämfört med motivation, är attityder relativt fasta och långsamt förändrande egenskaper hos en individ (Gardner och Lambert 1972: 143). Denna teori bekräftar Ruohotie (1998:41), som anser att det är motivation som är situationsbunden. Han särskiljer *situationsmotivation* som är dynamisk och kan variera från situation till en annan och *allmänmotivation* som är ett allmänt ställningstagande mot utbildning. Situationsmotivationen är starkt beroende av allmänmotivationen (Ruohotie 1998:41).

Gardner och Lambert hittade också en stark relation mellan föräldrarnas och elevernas attityder. De anser att attityderna är utformade hemma, innan språkinläringen börjar i skolan. De hittade också att etnocentriskhet och fördomar håller eleverna tillbaka på många olika sätt. Negativa och vitt utbredda stereotyper av vissa människor verkade göra språklärares arbete nästan omöjlig. (Gardner och Lambert 1972:143-144.)

Dörnyei (2001) presenterar ännu ett begrepp till, nämligen *demotivation* (eng). Han anser att både positiva och negativa krafter påverkar elevens beteende. Enligt Dörnyei är demotivation ett vanligare fenomen i språkstudier än vad man tror. En demotiverad inlärare har tidigare varit motiverad att lära sig men på grund av en kraftig negativ faktor har motivationen minskat eller försvunnit (Dörnyei 2001:141-142.)

2.3 Läraren som påverkande faktor i språkinlärningsmotivation

Dörnyei (2001:20) presenterar de faktorer som påverkar motivationen i två huvudkategorier: de inre faktorerna och de yttre faktorerna. Inre faktorer som påverkar motivationen hos inläraren omfattar t.ex. attityder, ålder och kön, och yttre faktorer omfattar däremot t.ex. föräldrar, släktingar, lärare och kompisar. I denna avhandling har jag valt att presentera närmare den faktor som är central i denna avhandling: läraren.

Dörnyei (2001:79) konstaterar att flera undersökningar har påvisat att läraren har en relativt stor roll i att skapa studiemotivation hos en språkinlärare. Lärarens sätt att

undervisa och val av läromedel samt lärarens personlighet och kompetens kan påverka elevernas motivation avsevärt. En bra lärare kan förbättra motivationen och på samma sätt kan en dålig lärare i värsta fall döda allt intresse och all motivation för ett skolämne. Genom att vara medveten om elevernas mål och genom att iaktta elevernas attityder kan läraren beakta och försöka påverka elevernas motivation, eftersom speciellt målsättningar och attityder påverkar motivationen (Vuorinen 1997 refererad i Juurakko & Airola 2002:60). En lärare ska använda olika typer av läromedel och undervisningsstilar för att kunna stöda och motivera olika inlärare (Madsen & Egidius 1974:8, refererad i Koskenranta 2012:37) och därtill kan läraren anpassa sina motiveringsmetoder att utgå från elevernas intressen, attityder och förväntningar (Vuorinen 1997, refererad i Juurakko & Airola 2002:60).

Läraren och nivån på undervisningen verkar vara den viktigaste faktorn bakom elevernas positiva attityder till svenska i Finland enligt Lehti-Eklund & Green-Vänttins (2011) rapport om attityder för svenska som läroämne. Dessutom är läraren en central faktor med avseende på elevernas motivation för svenska (Kantelin & Kettunen 2004:157). Det är läraren och hans undervisningsmetoder i samband med elevens framgång i och nyttan av studierna som tillsammans fungerar som minskande eller ökande faktor i skapandet av motivation, inte själva svenska språket och svenskspråkig kultur. Sammantaget anses undervisningsmetoderna vara viktigare än lärarens personlighet med tanke på motivationen. (Kantelin & Kettunen 2004:159-160.)

2.3.1 Förutsättningar för att föra inre studiemotivation hos inläraren

Ruohotie presenterar i sitt verk *Motivaatio, tahto ja oppiminen (Motivation, vilja och inläring)* essentiella – men inte tillräckliga - förutsättningar för att föra inre studiemotivation hos inläraren. Han anser att särskild vikt ska läggas på de principer som används när man planerar och förverkligar undervisning. (1998:39.) Enligt Ruohotie ska dessa principer väcka och upprätthålla den inre motivationen. Dessa förutsättningar är:

- en tålmodig och uppmuntrande handledare som stöder elevernas inläring och som inte orsakar rädsla med straff eller överkritiskt beteende
- att samordna elevernas kunskapsnivå och uppgifternas svårighetsgrad så att eleverna har möjligheter att lyckas (att maximera erfarenheten av framgångarna)
- utmanande uppgifter
- varierande och intressanta uppgifter för att undvika långtråkighet och leda
- handledarens förmåga att presentera uppgifter som en inlärningsmöjlighet
- handledarens vilja att gärna erbjuda råd för elever så att de klarar av uppgifterna

De handledare som belönar eleverna externt istället, stävar efter att utveckla elevernas engagemang genom att visa att de kunskaper som eleverna lär sig under lektionerna är nödvändiga senare i livet och hen organiserar undervisningssituationen så att eleverna upplever undervisningen meningsfull och viktig. Hen belönar också om eleven har framgång. De strategier som belönar eleverna externt är ofta effektiva när det gäller att förbättra elevernas insatser, fast de inte direkt utvecklar den inre motivationen. (Ruohotie 1998:39-41.)

2.3.2 Tio bud för att motivera språkinlärare

Dörnyei har skapat en lista över *Tio bud för att motivera språkinlärare* tillsammans med Czizer. Över 200 ungerska lärare deltog i deras forskning för att komplettera listan. För lärarna presenterades en kollektion av 51 strategier som användes för att öka motivationen hos elever och därefter tillfrågades lärarna hur viktiga de anser att strategierna är och hur ofta de använder dem. På basis av lärarnas svar upparbetade de här två forskarna en lista över tio viktigaste strategier (se Tabell 1.). På engelska kallas de: 'Ten commandments for motivating language learners' (Dörnyei & Czizer 1998:215).

Tabell 1. Tio bud för att motivera språkinlärare

-
1. Föregå med gott exempel med ditt eget uppförande.
  2. Skapa en behaglig och avspänd atmosfär i klassrummet.
  3. Presentera uppgifterna ordenligt.
  4. Bygg upp ett bra förhållande med inlärarna.
  5. Öka inlärarnas språkliga självsäkerhet.
  6. Gör språklektionerna intressanta.
  7. Främja inlärautonomi.
  8. Gör inlärningsprocessen personlig.
  9. Öka inlärarnas målinriktning.
  10. Bekanta inlärarna bekanta med målspråkskulturen.
-

2.4 Om motivationen i läroplanen för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (GLGU 2004) är det officiella verket som styr undervisningen och fungerar som utgångspunkt för skolor när de planerar sina lokala läroplaner. Därför är det viktigt för den här undersökningen att utreda kort vad den nationella läroplanen säger om motivering och motivation. Läroplanen är inte dock det verket som endast styr lärarnas arbete. Lärarna har sin erfarenhet och utbildning som de utnyttjar när de planerar lektioner. Det är inte meningen att inkludera allomfattande information om motivering i läroplanen utan kort och kärnfullt presentera utgångspunkterna för undervisningen. Det är ändå viktigt att ta reda på vad ett officiellt dokument säger om motivation. I det följande presenteras de punkter där temat motivering och motivation tas upp.

I den nationella läroplanen i kapitel 3 som handlar om utgångspunkterna för hur undervisningen skall genomföras (GLGU 2004: 16) talas om den pedagogiska miljön och där beskrivs hur den ska stödja elevens tillväxt och lärande. Framför allt ska den

pedagogiska miljön vara trygg och stödja elevens hälsa. Viktigt är också att sträva efter att stödja elevens inlärningsmotivation och nyfikenhet. För att stödja motivation och nyfikenhet hos eleven, konstateras det i läroplanen, att man kan göra det genom att bjuda på intressanta utmaningar och problem till eleven. Också elevens aktivitet, självstyrning och kreativitet kan främjas med samma metod. Det framhävas också att det är viktigt att eleven har möjlighet att delta i uppbyggandet och utvecklingen av sin egen pedagogiska miljö. Det tycks vara relevant att miljön byggs upp så att det tas hänsyn till elevernas önskemål.

År 2010 gav Utbildningsstyrelsen ut en reviderad version av läroplanen som består av ändringar och kompletteringar. Vissa avsnitt bevarades i deras originella form men andra avsnitt fick en ny form. I den reviderade versionen i avsnitt 3, Utgångspunkterna för hur undervisningen ska genomföras (ÄKGLGU 2010:8), tas det upp lämpliga undervisningsmetoder och arbetssätt. I undervisningen ska läraren använda metoder och mångsidiga arbetssätt som beaktar elevernas förutsättningar, ålder, slag av arbetsuppgifter och undervisningssituationer (ÄKGLGU 2010:8). Därtill konstateras det att det är lärarens uppgift att kunna välja lämpliga undervisningsmetoder i interaktion med eleverna. Grunden för valet av arbetssätt är att de ska bl.a. stimulera viljan att lära sig och aktivera eleverna till målinriktat arbete.

När man läser vidare samma avsnitt, talas det om differentiering (ÄKGLGU 2010:9). Det kommer fram att differentiering av undervisningen ses som det mest betydelsefulla sättet med vilket en lärare kan påverka inlärares studiemotivation. Som fenomen beskrivs differentiering mångsidigt och eventuellt ganska detaljerad. Differentiering ses som det främsta sättet att beakta skillnaderna mellan eleverna. Eleverna kan ha t.ex. olika arbetsrytm, intressen, färdigheter, individuella skillnader i utveckling och bakgrund och alla dessa ska tas hänsyn till i planering av lektioner.

Kapitlet fortsätter med att nämna de tre viktigaste dimensionerna i differentieringen som är variationen i studiernas omfattning, djup och tempo. Det sägs också att differentieringen kan gälla bland annat undervisningens innehåll, undervisningsmaterialen och de metoder som används, arbetssätten samt antalet skol- och

hemuppgifter och den tid som anslås för dem (ÄKGLGU 2010:9). I läroplanen yttras det alltså indirekt vilka faktorer som påverkar elevens motivation. Först konstaterar man att differentiering är viktig i skapandet av elevernas studiemotivation och därefter nämns det delområden av vilka differentiering består.

Det uppmanas vidare att även tillfällen till lärande som sker utanför skolan ska utnyttjas. Ytterligare ska läraren handleda eleven att lära sig på det sätt som passar honom eller henne bäst. Det är viktigt att beakta elevernas intressen i undervisningen genom att de kunskaper och färdigheter som ska läras in kopplas till sådana erfarenheter och verksamhetsmodeller som är betydelsefulla för eleverna. Lärarna ska alltid betjäna eleverna med individuell respons.

Det sista avsnittet där motivationen tas upp tydligt är i avsnitt 4 (ÄKGLGU 2010:10) där det beskrivs de centrala målen för allmänt stöd för lärandet och skolgång. Där konstateras det kort och tydligt att elevernas självkänsla, studiemotivation och inlärningsfärdigheter ska stärkas i alla studiesituationer och läroämnen.

I läroplanen talas det alltså om motivation och undervisningsmetoder med vilka motivationen kan stödjas. De viktigaste metoder att skapa motivation hos elever syns vara att differentiera undervisning, att använda mångsidiga arbetssätt och erbjuda intressanta uppgifter. Därtill talas det om att elevernas självstyrning och kreativitet är viktig, läraren ska beakta elevernas intressen och ge individuell respons.

3 MÅL, MATERIAL OCH METOD

3.1 Syfte & forskningsfrågor

Föreliggande studie syftar till att utreda hurdana kunskaper och tankar svensklärare har i högstadiet om motivering och motiveringsmetoder. Syftet är också att försöka skissa lärarnas behov och beredvillighet att utveckla sina kunskaper i ämnet motivering. Mina centrala forskningsfrågor är:

- Hurdana motiveringsmetoder använder lärarna under lektionerna i svenska för att främja lärandet?
- Anser lärarna att de kan påverka elevernas studiemotivation och fungerar deras metoder?
- Hurdana kunskaper anser lärarna att de har om motivering: har de fått tillräckligt med utbildning inom temat, läser de extra material, känner de att de borde utveckla sina kunskaper?
- Är motiveringen speciellt utmanande när det gäller svenska språket?

3.2 Materialinsamling

Informanterna i min studie består av fyra slumpmässigt utvalda högstadielärare i svenska språket. I mars 2013 kontaktade jag förbundet Svensklärarna i Finland och frågade om de kunde skicka min färdigformulerade enkät och introduktion till min forskning till alla lärare i deras e-postlista. Lärarna fick själva välja om de vill delta i undersökningen och fylla i enkäten. Kontentan blev att fyra lärare svarade på enkäten och skickade sina svar till min e-postadress.

Forskningsmaterialet består alltså av fyra lärares svar på frågeformuläret (se bilaga 1). I själva e-postmeddelandet där enkäten sickades som bilaga presenterade jag mig själv och

syftet med forskningen. Till sist gav jag instruktioner för att komplettera enkäten och hur svaren ska skickas vidare till mig.

3.2.1 Informanter

Informanterna i denna studie är fyra kvinnliga lärare i svenska från olika orter i Finland. Alla undervisar i högstadiet och alla har avlagt magisterexamen och slutfört lärarutbildning. Terese har jobbat som svensklärare i 17 år, Gunilla i 14 år och de andra lärarna Susanna och Malin har undervisat i 5 respektive 4,5 år.

3.3 Enkät som undersökningsmetod

I föreliggande studie har jag valt att använda enkät som undersökningsmetod vilket innebär att metoden i undersökningen är kvalitativ. Eftersom jag ville ställa mina undersökningsfrågor till svensklärare som undervisar på olika orter i Finland och eftersom det inte var mitt syfte att göra den här studien i ett visst område, var frågeformuläret det bästa alternativet av helt praktiska skäl: enkäten kunde skickas snabbt och effektivt till informanterna i olika delar av landet. Det var praktiskt att skicka enkäten som bilaga i ett e-postmeddelande via Svensklärarna i Finland rf:s e-postlista. Det finns cirka 2000 medlemmar i ovannämnda förening. Lärarna fick också bestämma själva om de tycker att de har tid, vilja och lust att delta i undersökningen vilket jag tycker är mycket viktigt om man vill ha ärliga och genomtänkta svar.

För att förbättra validiteten hos frågeformuläret visade jag den preliminära versionen för mina kandidatseminariedeltagare och kurshandledare och bad dem att kommentera den. Med hjälp av nyttiga förbättringsförslag, utformade jag enkäten en gång till tills den fick den slutliga formen.

Eftersom frågeformuläret riktar sig till en experimentgrupp där alla är vuxna kan man anta att svaren på enkäten är genomtänkta, väl grundade samt ändamålsenliga och sanningsenliga. Därtill har alla informanter som slutligen deltog i undersökningen universitetsutbildning och man kan på grund av detta anta ett de är vana vid undersökningsprocessen och vill svara på enkäten på ett lämpligt sätt.

En nackdel med enkätundersökningen är att jag som forskare inte är på plats och inte kan ställa fortsatta frågor vilket i vissa fall kunde ge djupare information. Därtill om informanterna förstår något i formuläret fel, kan jag inte längre omformulera det. Informanterna fick dock instruktioner att skicka deras möjliga frågor till mig om de har svårigheter med att fylla i enkäten.

Enkätformulären består av 3 + 11 frågor: de tre första handlar om bakgrundsinformation (dvs. kön, antal år som läraren har arbetat som lärare och om läraren har avlagt lärarexamen vid ett universitet) och de resterande 11 frågorna är öppna och de handlar om temat motivation. De 11 frågor har ytterligare kategoriserats i tre delteman vilka är "Läraren som motiverare", "Personliga motiveringsmetoder" och "Kunskap om motivation och motivering".

3.4   Analysmetod

Utan att lyfta fram den enskilda lärarens egenskaper och tankar kommer jag att göra en bredare analys av vad informanterna har svarat på frågorna. Det är säkert att varje lärare har sin egen historia och erfarenhet i skollivet och det syns möjligen i svaren. Eftersom det är svårt att forska i tyst kunskap hoppas jag att jag kan erbjuda en inblick i lärarnas tankar kring temat motivation. Det finns ändå skäl att tro att lärarna inte har skrivit om alla deras tankar och åsikter vilket gör det ännu mer utmanande att utföra en analys.

4 RESULTAT

I detta kapitel presenterar jag mina forskningsresultat. Liksom enkäten och frågorna i den är indelade i tre delteman, kommer också resultaten indelas och presenteras i dessa tre delteman med rubriker: "Läraren som motiverare", "Personliga motiveringsmetoder" och "Kunskap om motivation och motivering". Informanternas svar presenteras i samband med frågan och frågorna behandlas en åt gången. Frågorna representeras i deras ursprungliga form med en översättning till svenska. Också lärarnas kommentar som presenteras nedan har översatts till svenska.

4.1 Läraren som motiverare

I det första deltemat tillfrågades lärarna om deras tankar om vilka faktorer i allmänhet som påverkar elevernas studiemotivation och om lärarna anser att de själva kan påverka elevernas studiemotivation och hur i så fall.

1. Mitkä asiat sinun mielestäsi vaikuttavat opiskelijan motivaatioon yleisesti?

Mainitse muutama (3-5) mielestäsi tärkeää seikka ja perustelee näkemyksesi, jos mahdollista.

Vilka saker påverkar elevens motivation i allmänhet enligt din åsikt? Nämn några (3-5) saker som du anser vara viktiga och argumentera om möjligt.

Susanna nämner fyra saker som hon anser vara viktiga: hur nyttigt eleven tycker att läroämnet är, hur ansträngande det är att studera ämnet, hur roligt pluggandet är och till sist hur väl personkemin mellan läraren och eleven fungerar. Hon fortsatte att motivera sitt svar:

”Suurin valituksen aihe oppilailla on se, että ”en mä tätä kuitenkaan mihinkään tartte” ja tästä ollaan hyvin varmoja. Oppilaat tuntuvat olevan usein motivoituneempia opiskelemaan kieltä, silloin kun ei tarvitse tehdä mitään työlästä ja esimerkiksi ulkolukua vaativaa. ”Siks on google kääntäjä” – on aika yleinen peruste sille miksi ulkoa ei tarvitse opetella mitään.”

”Den största orsaken till klagomål bland eleverna är att ”jag behöver ändå inte detta till någonting” och de är mycket säkra på detta. Eleverna tycks ofta vara mer motiverade att studera då de inte behöver göra någonting ansträngande t.ex. någonting som kräver utantilläsning. ”Därför har vi google-translator” – är ett vanligt argument till varför man inte behöver lära sig någonting.”

Malin svarade att det är undervisningens kvalitet och omväxling samt lärarens förmåga att entusiasmera som påverkar elevens motivation. Därtill tycker hon att om hela klassen är motiverad då försöker också de svagaste mera. Då är det frågan om att den allmänna atmosfären är betydelsefull i skapandet av motivation och även gruppsyck inverkar på den. Också elevens föräldrar spelar en viktig roll i skapandet av motivationen enligt henne:

”Motivaatioon vaikuttaa kotitausta; se kuinka lasta kotona motivoidaan tekemään kotitehtävät, lukemaan kokeisiin ja yleensä kiinnostumaan eri kouluaineista.”

”Elevens hembakgrund påverkar motivationen; hur föräldrarna motiverar sitt barn att göra hemläxor och att läsa till prov och i allmänhet hur de uppmuntrar henne/honom att bli intresserad i de olika läroämnena.”

Gunilla tyckte också att föräldrarnas åsikt om svenska språket är viktigt. Också kompisarnas åsikt eller den så kallade allmänna opinionen om betydelsen av att studera svenska är viktig. Till sist nämner hon att om eleven har egna erfarenheter av resor till Sverige eller om hen har svenskspråkiga kompisar, är motivationen oftast högre.

Terese listar tre viktiga saker som hon tycker att påverkar elevens studiemotivation: mediernas frossande i tvångsvenskan, läraren och lektionerna. Hon fortsätter med att förklara sitt svar:

”Jos tunneilla on mukavaa ja saa positiivista palautetta, on selvää että kaikki opiskelu on mukavaa. Tuntien tulee olla aktiivisia, monipuoliset työtavat sekä ajankohtaisuus on hyvä pitää mukana.”

”Om lektionerna är trevliga och eleven får positiv feedback, är det klart att allt lärande är trevligt. Lektionerna ska aktivera eleverna och autenticitet samt mångsidiga arbetsmetoder ska användas.”

2. Voiko opettaja omalla toiminnallaan vaikuttaa opiskelijan motivaatioon yleisesti?

Jos, niin miten? Voitko kertoa omia kokemuksia?

Kan lärare med sin egen verksamhet påverka elevens motivation i allmänhet? I fall ja, hur i så fall? Kan du berätta om dina egna erfarenheter?

Alla fyra informanter tyckte att läraren kan påverka elevens studiemotivation i viss mån. Susanna tyckte att läraren kan höja motivationen genom att göra lektionerna så intressanta som möjligt men samtidigt kan realiteten utgöra ett hinder för de goda intentionerna: gamla läroböcker och brist på modern teknik kan hindra planeringen av intressanta lektioner.

Malin tyckte att läraren kan påverka elevens motivation genom att använda varierande undervisningsmetoder och genom att hitta på spel och lekar. Det beror ändå på elevgruppens sammansättning vilken slags metoder och uppgifter som funkar väl. Ibland kan det hända så att även om man har planerat en bra och annorlunda lektion, blir eleverna inte inspirerade alls. Hon tycker att det ibland är bra att lyssna på elevernas önskemål om att få titta på DVD-filmer och studera i IT-klassrummet. Hon nämner till och med betydelsen av att differentiera i skapandet av motivation: Till goda elever kan

man ge extra material och beröm och till svagare elever också beröm och mer passande uppgifter. Till sist säger hon hur en lärare borde bete sig:

”Opettajajan kannattaa pysyä rennolla ja iloisella mielellä ja vitsailla, jos vaan jaksaa, koska yläkouluikäiset tykkäävät rennoista opettajista! Niin he ainakin itse väittävät.”

”Det är bäst för läraren att förhålla sig avslappnad och glad och berätta vitsar om man bara orkar. Eleverna i högstadiet tycker om avslappnade lärare! Åminstone de själva påstår detta.”

Gunilla yttrar att det finns vissa elever vilkas studiemotivation man inte kan påverka vad man än gör som lärare. Ändå tycker hon att hon i viss mån kan höja motivationen genom att t.ex. bjuda in svenskspråkiga gäster och genom att låta eleverna att lyssna på musik.

Terese anser att det är lärarens positiva och uppmuntrande attityd som är viktigast bland de metoder med vilka läraren kan påverka elevens motivation. Genom att uppmuntra de svagaste eleverna i gruppen får hon också dem att försöka studera. I vitsordet tar hon hänsyn till elevens möjliga goda attityd och insatser, inte bara hans eller hennes provresultat.

4.2 Personliga motiveringsmetoder

I andra delteman tillfrågades lärarna vilka deras egna motiveringsmetoder är, hur de anser att metoderna fungerar och om de aktivt testat nya metoder. Därtill tillfrågades de om de tycker att det är svårare att få eleverna att bli motiverade för ämnet svenska än för de andra läroämnena. Till sist kom frågan om huruvida lärarnas personliga tankar om motivering har förändrats under arbetsårens gång.

1. Miten motivoit oppilaitasi ruotsin kielen tunneilla? Mainitse muutamia konkreettisia tapoja.

Hur motiverar du dina elever under svenska lektioner? Nämn några konkreta sätt.

Susanna berättar att hon försöker göra studerandet sådant att det erbjuder upplevelser av att lyckas för alla sina elever. Hon delar också sina egna erfarenheter med sina elever dvs. berättar när och i hurdana situationer det har varit guld värt att kunna svenska.

Malin tycker att det är viktigt att variera lektionernas innehåll utöver rutiner. Hon listar några av de uppgiftstyper hon använder för att variera lektionernas innehåll: tävlingar, spel, musik, svenskspråkiga tv-serier, diskussioner, korsord, par- och grupparbete. Hon använder också uppmuntran och ibland beaktar hon elevernas önskemål i valet av lektionens innehåll. Hon betonar att om hon själv är entusiastisk, då är oftast eleverna det också.

Gunilla listar olika slags uppgiftstyper hon använder för att motivera elever: att lyssna på svenskspråkig musik, bjuda in gäster (t.ex. författare, journalister), att titta på svenskspråkiga filmer, spela grammatikspel, att titta på fotografier av Stockholm. Hon jämför också svenskans och engelskans grammatikregler och ordförråd.

Terese tar upp kort tre saker som hon använder: uppmuntran, en glad stämning när man gör saker tillsammans och tävlingar.

2. Ovatko motivoimismenetelmäsi tuottaneet tulosta? Jos, niin miten se näkyy?

Har dina motiveringsmetoder nått goda resultat? I fall ja, hur syns det?

Tre informanter, dvs. Susanna, Malin och Gunilla ansåg att deras motiveringsmetoder har dels fungerat och dels inte. För informanterna var det svårt att säga hur motiveringsmetoder har på ett konkret sätt fungerat eller inte fungerat.

Susanna tycker att hon har nått goda resultat med sina motiveringsmetoder bland de mer kunniga eleverna, men hon anser att det utan tvekan är utmanande att motivera de svaga och negativt inställda eleverna:

”Varmasti osaavampien oppilaiden parissa [motivoimismenetelmät ovat tuottaneet tulosta], mutta heikkojen ja negatiivisesti asennoituneiden motivointi on kieltämättä haasteellista.”

”Säkert har motiveringsmetoderna fungerat bra bland de mer kunniga eleverna, men det är utan att neka utmanande att motivera de svaga och negativt inställda eleverna.”

Malin konstaterar att eleverna i allmänhet är motiverade och ivriga om hon själv är motiverad och entusiastisk. Hon anser ändå att hon inte kan göra under. Många elever har inlärningssvårigheter vilka hindrar eleverna att lära sig på bästa möjliga sätt.

Gunilla tycker att hon dels har nått resultat, dels inte. Några uppgiftstyper har fungerat bra och de har väckt positiv diskussion bland eleverna.

Terese är den enda som anser att hennes motiveringsmetoder har frambringat goda resultat och det syns i skolans allmänna atmosfär:

”Kyllä. Koulussamme ei ruotsin tunnit ole enää pakkopullaa. Niillä viihdytään.”

”Ja. I vår skola är svensklektionerna inte längre ett tvång. Eleverna trivs på lektionerna.”

3. Kokeiletko aktiivisesti erilaisia motivoimistekniikoita? Esimerkkejä?

Provar du aktivt olika slags motiveringstekniker? Ge exempel.

På den här frågan svarade informanterna på relativt olika sätt. Det kom fram att de inte helt förstod vad som menas med frågan. Frågeställningen var således inte så lyckad. Jag ville utreda hur aktivt och hur ofta de provar/ använder olika motiveringstekniker, inte hurdana. Två av informanterna gav ytlig information om hur ofta de använder olika motiveringstekniker och två gav ingen information alls. Alla informanter förstod att motiveringsteknik (t.ex. uppmuntran, uppgiftstyper, att ge beröm) betyder detsamma som uppgiftstyp. Lärarna förefaller tro att det viktigaste i motiveringen av eleverna är att använda varierande uppgiftstyper.

Malin anser att hon använder och provar väldigt aktivt varierande uppgiftstyper och hon letar efter nya idéer hela tiden. Susanna däremot konstaterar att hon provar och använder varierande uppgiftstyper sporadiskt.

Gunilla och Terese säger ingenting om hur aktivt de provar olika uppgiftstyper eller motiveringsmetoder. Gunilla hänvisar till sin tidigare kommentar (se första frågan under rubrik Personliga motiveringsmetoder). Gunilla fortsätter med att nämna olika uppgiftstyper som inte har kommit upp tidigare i svaren: att följa nyheter och titta på Youtube-videor, att filma talövningar, att gå igenom studietekniker, frågesport, ordprov, att använda tävlingspriser samt att söka information.

**4. *Vaatiiko opiskelijoiden motivoiminen mielestäsi erityisiä ponnisteluja ruotsin kielen kohdalla verrattuna muihin aineisiin? Jos, niin minkälaisia?
Krävs det mera av läraren att få eleverna att bli motiverade för svenska jämfört med de andra läroämnena? I fall ja, hurdana i så fall?***

Av de fyra informanterna anser tre att det krävs mera av läraren att få eleverna att bli motiverade på lektionerna i svenska än i de andra läroämnena. Här kommer Susannas, Tereses och Gunillas svar på frågan:

”Kyllä. Nykyään on siistiä mollata pakkoruotsia ja asenteet ovat äärimmäisen negatiivisia monille jo ennen ensimmäistä tuntiakaan. Kaikki[motivoimis-]keinot ovat tervetulleita.”-Susanna

”Ja. Nuförtiden är det häftigt att tjata om tvångsvenskan och attityderna är ytterst negativa redan innan den första svenska lektionen. Alla slags motiveringsmetoder är välkomna.” -Susanna

”Ruotsin tunnrit vaativat eniten motivoimista negatiivisten asenteiden vuoksi.”-Terese

”Det krävs mest ansträngningar att motivera elever på lektionerna i svenska på grund av negativa attityder.” -Terese

”Todellakin on vaikeampaa, on sellaisia änkyröitä, joita et millään saa tekemään yhtään mitään tunnilla, mutta kyllä esim. A-saksan tai A-espanjan lukijoita on ihan yhtä vaikea motivoida yläkoulussa.” -Gunilla

”Det är verkligen svårare för det finns sådana elever som man inte får att göra någonting under lektionen. Men det är lika svårt att motivera eleverna på lektionerna i tyska och spanska.” -Gunilla

Malin däremot tror att det inte kräver några särskilda specialåtgärder att motivera eleverna på svensklektionerna.

5. Käyttäisitkö opetuksessasi erilaisia motivoimismenetelmiä, jos ei olisi ajallisia, paikallisia tai taloudellisia rajoitteita eikä opetussuunnitelma ohjaisi opetuksen sisältöä?

Skulle du använda annorlunda motiveringsmetoder i din undervisning om det inte fanns begränsningar i tid och ekonomi, lokala begränsningar eller om läroplanen inte styrde undervisningens innehåll?

Susanna svarar jakande men hon önskar samtidigt att hon inte behövde hitta på nya/olika motiveringsmetoder på egen hand utan hoppas på en vidareutbildning kring temat vilket skulle vara ett viktigt bidrag till ökad kunskap om ämnet.

Gunilla konstaterar att hon själv inte kunde göra någonting mera. Med extra finansiering skulle hon kunna ta eleverna på utflykter eller köpa svensk mat som de kunde smaka på under lektionerna. Också projektet *Svenska nu* hjälper henne med att bjuda in gäster.

Malin skulle dra nytta av extra finansiering också. Hon skulle vilja ha rättigheter till elektroniskt undervisningsmaterial samtidigt när hon byter bokserien mot en ny inom den närmaste framtiden. Det elektroniska materialet är ändå för dyrt för skolans budget för tillfället. Terese har likadana tankar som Malin:

”Opetukseni nojautuisi enemmän sähköiseen materiaaliin ja pelillisyyteen.”

”Min undervisning skulle basera sig mer på elektroniskt undervisningsmaterial och spel.”

6. *Ovatko käsityksesi motivaatioon liittyen muuttuneet työvuosiesi aikana*

Har dina uppfattningar om motivation förändrats under årens gång?

Terese och Susanna tycker att deras uppfattningar inte har förändrats under årens gång i läraryrket. Gunilla har lärt sig att det beror på skolan hur många motiverade elever det finns. Malin anser att hennes uppfattningar har förändrats på följande sätt:

”Aluksi luulin, että voin motivoida kaikkia oppilaita, nyt en enää usko siihen. Teen vain parhaani!”

”Först trodde jag att jag kan motivera alla elever men nu tror jag inte mera på det. Jag gör bara mitt bästa!”

4.3 Kunskap om motivation och motivering

I det sista och tredje deltemat frågades lärarna om de har läst litteratur kring motivering, om de har fått tillräckligt med bra tips under sin lärarutbildning om hur de kan motivera elever samt om de tycker att de behöver utveckla sina kunskaper om temat motivering.

1. *Oletko lukenut motivoimiseen liittyvää kirjallisuutta omalla ajallasi tai*

yliopistokoulutuksesi aikana? Paljonko? Mitä?

Har du läst litteratur om motivering under din universitetsutbildning eller på din egen tid? Hur mycket? Vad?

Terese säger att hon har läst litteratur om motivering under årens gång, men hon minns inga vissa verk. Enligt henne får hon de bästa tipsen från kollegorna runtomkring i Finland.

Susanna säger att hon säkert har läst någonting om motivering i lärarutbildningen, men hon kan inte heller nämna någon särskild bok eller författare. Nuförtiden läser hon inte litteratur kring detta tema.

Malin säger att hon läser väldigt lite om temat och Gunilla säger att hon inte alls har läst böcker om motivation. Hon har ändå fått nya idéer i olika vidareutbildningar.

2. *Saitko opettajankoulutuksesi aikana hyvin ja tarpeeksi vinkkejä oppilaiden motivoimiseen? Mitä?*

Fick du tillräckligt med bra tips under din lärarutbildning om hur man kan motivera elever? Vilka?

Susanna berättar att auskulteringsåret var väldigt intensiv och informationsmängden hon fick under denna period var enorm. Hon minns att hon inte fick så många konkreta tips och medel för hur man kan motivera elever utan snarare uppmaningar att motivera. Hon påpekar också att hon troligen har fått många konkreta tips, men de kan ha försvunnit i den enorma informations- och kunskapsmängden.

Malin anser att hon har fått många bra tips som inte har blivit utnötta av tidens tand. Hon listar några av de tips som hon fick: ge eleverna beröm, inspirera, variera arbetsätten, börja med det enkla, använd exempel, liva upp din undervisning, använd olika kanaler, upprepa och var kreativ.

Terese och Gunilla tycker att de inte fått tips eller råd om temat motivation i sin utbildning. Terese skriver att utbildningen inte motsvarade verkligheten och Gunilla understryker detta med att konstatera att man inte talade om motivation under åren 98-99 då hon var i lärarutbildningen.

3. *Koetko tarvetta kehittää taitojasi motivoimisen saralla? Miten?*

Känner du att du är i behov av att utveckla dina färdigheter i motivering? Hur?

Susanna tycker att det alltid finns utrymme för förbättring och att vidareutbildning skulle vara ett trevligt sätt att utveckla sina kunskaper. Gunilla är av samma åsikt med henne och anser att det alltid är lönsamt att delta i vidareutbildningar och skaffa nya idéer. Också Malin tycker att man alltid kan utveckla sig själv. Terese är den enda som tycker att hon inte behöver utveckla sina färdigheter i motivering.

5 DISKUSSION

I detta kapitel ska jag först svara på mina forskningsfrågor och därefter sammanfatta de viktigaste forskningsresultaten i studien. Jag ska diskutera resultaten och anknyta dem till den teoretiska bakgrunden som jag har presenterat i kapitel 2. Till sist ska jag värdera hur undersökningen lyckades och begrunda validitet och reliabilitet.

5.1 Sammandrag av resultaten och diskussion

Min första forskningsfråga var: *Hurdana motiveringsmetoder använder lärare under lektionerna i svenska för att främja lärandet?* På basis av informanternas svar har jag satt ihop en lista över deras motiveringsmetoder. Tabell 2. presenterar de motiveringsmetoder som lärarna anser att de använder för att höja och upprätthålla elevernas studiemotivation under svensklektionerna.

Tabell 2. Listan över informanternas vanligaste motiveringsmetoder

1. Variera lektionernas innehåll utöver rutiner.
2. Uppmuntra och ge positiv feedback.
3. Presentera kulturvetenskap (musik, filmer, tv-serier, nyheter, foton).
4. Skapa en glad stämning.
5. Erbjud alla elever upplevelser av att lyckas.
6. Differentiera undervisningen.
7. Dela dina egna erfarenheter med dina elever - berätta när och i hurdana situationer det har varit guld värd att kunna svenska.
8. Beakta elevernas önskemål ibland i valet av lektionens innehåll.
9. Var en förebild – om du är positiv, intresserad och motiverad, så är eleverna ofta också det.
10. Var avslappnad och på gott humör.

Listan i Tabell 2 består av tio motiveringsmetoder som lärarinformanterna nämnde i sina svar på enkätfrågorna. Jag rankade metoderna på basis av att vilka nämndes av flesta informanter och vilka av färre informanter. De tre första metoder (1., 2., 3.) nämndes av tre informanter och de andra resterande nämndes färre än tre. Därtill har jag gått igenom informanternas svar på en djupare nivå och tagit hänsyn till hur mycket informanterna sätter värde på en viss metod och hur ofta de talar om dess betydelse.

Av listan kommer det fram att de tre mest generella motiveringsmetoderna är att variera lektionernas innehåll utöver rutiner, att uppmuntra och ge positiv feedback och att presentera autentisk kulturvetenskap (musik, filmer, tv-serier, nyheter, foton) för elever. Motiveringsmetoderna som presenteras i listan finns antingen i läroplanen (GLGU 2004 och ÄKGLGU 2010) eller i Ruohoties förutsättningar (1998:39) eller i Dörnyei & Czizers lista över tio bud (Dörnyei & Czizer 1998:215). Lärarnas metoder baserar sig därmed på motiveringslitteratur och på så sätt är det välgrundat att säga att denna lista kan betraktas som ett beaktansvärt hjälpmedel för blivande lärare.

För att jämföra denna lista med Dörnyei och Czizers lista (Dörnyei & Czizer 1998:215) finns det tre punkter som inte kom fram i informanternas svar: upparbeta ett bra förhållande med inlärare, gör inlärningsprocessen personlig och öka inlärnarnas målinriktning. Varför informanterna inte nämnde dessa motiveringsmetoder kan man bara försöka gissa. Vad gäller metoden ”upparbeta ett bra förhållande med inlärare” är det kanske på något sätt främmande för finsk kultur att läraren skapar ett förhållande med sina elever. Det tycks vara mer vanligt att uppehålla en viss distans mellan läraren och eleven om jag t.ex. tänker på min egen erfarenhet av skollivet. Att läraren kan göra inlärningsprocessen personlig kräver för sin del att läraren känner sina elever väl, vet om deras intressen och därmed; har ett bra förhållande med dem. Dessa lärarinformanter litar mer på differentiering, då vikten ligger mer på nivån på kunnande och talang, än på att inlärningsprocessen skulle vara personlig. Betydelsen av målinriktad inläring framhävs i läroplanen (ÄKGLGU 2010:8), men informanterna nämnde inte denna aspekt bland deras motiveringsmetoder. I stället berättade några informanter att de ibland använder tävlingar för att öka elevernas intresse. Enligt min syn är det lite riskfyllt att öka elevernas tävlingsanda speciellt när samhället sätter så mycket press på ungdomar att de borde ha

framgång i livet. Däremot fokuserar man i målinriktad inläring på att nå ett mål – personligt eller gemensamt – och ingen jämförelse eller rankning görs. Emellertid när det är frågan om ungdomar betraktar de oftast tävlingar som trevliga spel.

Också i Ruohoties förutsättningar (1998:39) finns det två punkter som inte framkom i informanternas svar: handledarens förmåga att presentera uppgifter ordenligt som en inlärningsmöjlighet och handledarens vilja att gärna erbjuda råd för elever så att de klarar av uppgifterna. När en lärare försöker skapa intressanta uppgifter och planerar lektionernas innehåll, kan det möjligen hända så att läraren fokuserar sig för mycket på själva uppgiftens genomdrivande att hen glömmer att förbereda uppgifterna och presentera dem som en inlärningsmöjlighet. Vad gäller den andra återstående förutsättningen, kan man vara ganska säker på att läraren oftast gärna erbjuder sina elever råd. Frågan här är att hur bra läraren framhäver för eleverna att hjälp finns att tillgå och hur lätt eleverna känner att de kan närma sig läraren med sina frågor. I läroplanen (GLGU 2004 och ÄKGLGU 2010) finns dessutom en punkt till som inte kom fram i informanternas svar: att ge individuell respons. Informanterna nämnde dock att de använder uppmuntran och ger positiv feedback, men att ge individuell respons är annorlunda än dessa två typer av motivationsmetoder. Att ge genuin individuell respons betyder att läraren ger respons så att hen verkligen har tänkt på elevens färdigheter. Denna feedback ges helst i pappersform eller muntligt så att eleven har möjlighet att reagera på feedbacken och diskutera med läraren om det. Individuell respons behöver inte vara helt positiv heller utan den kan vara sanningsenlig och innehålla också uppriktiga konstateranden av elevens färdigheter.

I listan finns det ytterligare två punkter som inte framkom i motivationslitteraturen som jag valde för denna undersökning. Informanterna tyckte att läraren ska dela sina egna erfarenheter med sina elever - berätta när och i hurdana situationer det har varit guld värd att kunna svenska - och läraren ska också försöka vara avslappnad och på gott humör. Att berätta för eleverna om nyttoaspekten av svenskan är speciellt viktigt med tanke på diskussionen kring tvångsvenskan. Att läraren ska vara avslappnad och på gott humor kan möjligen ses som en reflektion av dagens samhälle. Det kan vara så att man uppskattar

överhuvudtaget avslappnade personer, medan det i det förgångna var mer korrekt för auktoriteter att de var strikta och seriösa.

Den andra forskningsfrågan var: *Anser lärarna att de kan påverka elevernas studiemotivation och fungerar deras metoder?* Av resultaten kom det fram att alla fyra informanter tyckte att de kan påverka elevernas studiemotivation i viss mån. Genom att använda varierande motiveringsmetoder, t.ex. de som står i listan, kan läraren främja motivationen hos inlärarna. Det är ändå viktigt att veta att det beror på elevgruppens sammansättning vilken slags metoder och uppgifter som funkar väl. Realiteten kan utgöra ett hinder för de goda intentionerna: gamla läroböcker och brist på modern teknik kan hindra planeringen av intressanta lektioner. I vissa fall är det svårt eller omöjligt för läraren att öka elevens motivation. De svaga och negativt inställda eleverna och de som har inlärningssvårigheter utgör en grupp vilkas motivation möjligen inte ökar trots lärarens stora ansträngningar. I stort sett kan man ändå dra slutsatsen att dessa motiveringsmetoder som står i listan frambringar goda resultat, stora eller små, i ökandet av inlärningsmotivationen.

Den tredje forskningsfrågan var: *Hurdan kunskap anser lärarna att de har om motivering: har de fått tillräckligt med utbildning inom temat, läser de extra material, känner de att de borde utveckla sina kunskaper?* De yngre informanterna Susanna och Malin anser att de har fått konkreta och bra tips under sin utbildning om hur läraren kan motivera elever. Ändå påpekar den andra att auskulteringsåret är en mycket intensiv period och informationen som man får under den tiden är enorm och därför har många konkreta tips drunknat i informationsflödet. De äldre informanterna tyckte att de inte fått tips eller råd om temat motivation i sin utbildning. Informanternas svar berättar om det faktum att lärarutbildningen har utvecklats och effektiverats under år.

Informanterna läser mycket lite extra material om motivering och de kan inte nämna inga särskilda verk om de någonsin har läst en bok om motivering. De bästa tipsen för motivering får de från sina kollegor och i vidareutbildningar. Tre informanter tycker att det alltid finns rum för förbättring och två informanter säger att vidareutbildning skulle

vara ett trevligt sätt att utveckla sina kunskaper. En informant tycker att hon inte behöver utveckla sina färdigheter om motivering.

Den sista forskningsfrågan var: *Är motiveringen speciellt utmanande när det gäller svenska språket?* Av fyra informanter anser tre att det krävs mera av läraren att få eleverna att bli motiverade på svensklektioner än i andra läroämnen. Informanterna förklarade att elevernas attityder är relativt negativa redan innan studierna har börjat och det är trendigt att tala om tvångsvenskan bland ungdomar. En informant tyckte att det överhuvudtaget är utmanande att få eleverna att bli motiverade på alla språklektionerna i högstadiet. En informant däremot tror att det inte kräver några särskilda specialåtgärder att motivera eleverna på svensklektionerna.

Av informanternas svar kom det fram ytterligare teman som är viktiga att ta upp. Det syns att det finns efterfrågan på vidareutbildning kring temat motivation. En informant konstaterade att det skulle vara bra om man inte behövde hitta på nya och olika motiveringsmetoder på egen hand. Det skulle vara effektivare om läraren kunde koncentrera sig på undervisningen och inte ”slösa bort” tid att utveckla nya uppgifter och motiveringsmetoder. Olika nationella projekt kan vara mycket nyttiga i upplivandet av lektioner t.ex. projektet *Svenska nu* som nämnes av en informant, hjälper lärarna att bjuda in svenskspråkiga gester.

Det finns också efterfrågan på elektroniskt undervisningsmaterial och modern teknik. Eleverna tillbringar stora delar av fritiden med datorer, smartmobiler och konsolspel. Lektionerna vore kanske mer intressanta för eleverna om de fick utnyttja modern teknik i inläringen i skolan. Att skaffa modern teknik till skolor betyder dock att det borde finnas finansiering för att kunna köpa dem. Ofta finns det ändå brist på extra pengar.

5.2 Validitet och reliabilitet

Med validitet bedöms hur väl de använda metoderna i ens undersökning har mätt det som de har syftat att mäta och med reliabilitet bedöms hur exakta undersökningsresultaten är

och om resultaten är desamma om studien upprepas (Kalaja m.fl. 2011:21). Validitet kan vidare indelas i yttre och inre validitet: med yttre validitet värderas om det är möjligt att generalisera forskningsresultaten och med inre validitet värderas hur väl studien är planerad och genomförd (Kalaja m.fl. 2011:21).

Studien var en enkätundersökning med öppna frågor och kvalitativa sätt användes huvudsakligen för att analysera enkätsvaren. I skapandet av kollektionen av lärarnas motiveringsmetoder användes både kvantitativa och kvalitativa sätt. Enligt min åsikt var det en bra idé att välja en enkätundersökning som forskningsmetod, eftersom jag ville nå informanter i olika delar av landet och ville att de skulle ha tid att svara ordenligt på enkätfrågor. Med öppna frågor fick jag djupare information och exaktare förklaringar för svaren. En nackdel med enkätundersökningen är förstås att frågorna är fasta och jag kan inte omformulera frågorna om informanterna tolkar frågorna på olika sätt eller helt fel.

Enkätfrågorna i mitt frågeformulär var i huvudsakligen lyckade fast några frågor med dess innehåll var lite upprepande och några frågor var mindre viktiga med tanke på forskningsfrågorna. Dessa extra frågor avslöjade ändå viktig information. Den tredje frågan i det andra deltemat verkade vara lite missledande för informanterna, eftersom de inte helt förstod vad som menades med frågan. Frågeställningen var således inte så lyckad. Jag ville utreda hur aktivt och hur ofta informanterna provar/ använder olika och nya motiveringstekniker, inte hurdana. De flesta förstod att motiveringsteknik (t.ex. uppmuntran, uppgiftstyper, att ge beröm) betyder det samma som uppgiftstyp. I själva enkäten borde jag kanske ha förklarat skillnaden mellan begrepp motiveringsteknik och uppgiftstyp.

Avslutningsvis kan det konstateras att undersökningen var lyckad och forskningsmetoden och analysmetoden var lämpliga. Jag anser att resultaten är i huvuddrag reliabla och om studien upprepades, skulle resultaten vara liknande. Forskningsresultaten av denna avhandling kan dock inte generaliseras med tanke på antalet informanter(4).

6 AVSLUTNING

Att kunna motivera elever på svensklektionerna är en av de viktiga egenskaper en svensklärare behöver för att uppehålla en hög kvalitet på undervisning och lärande. Det är viktigt att läraren har omfattande kunskap om motivering och kan använda lämpliga och varierande motiveringsmetoder för att göra lärandet intressant och personligt speciellt i högstadiet då eleverna ofta är mer utmanande p.g.a. t.ex. tonårsåldern.

Syftet med den här avhandlingen var att undersöka hur lärare i svenska motiverar högstadieelever i B1-svenska och hurdana kunskaper och tankar svensklärare har om motiveringsmetoder och överlag om motivering. Jag var också intresserad av hur lärarnas motiveringsmetoder fungerar och om de anser att motiveringen är speciellt utmanande när det gäller svenska språket. Dessutom har jag försökt kartlägga lärarnas behov och beredvillighet att utveckla sina kunskaper i ämnet motivering.

Studien var en enkätundersökning och sammanlagt fyra kvinnliga informanter tog del i den. Informanterna nåddes via svensklärarnas e-postlista (Svensklärarna i Finland rf) med ett e-postmeddelande där enkäten skickades bifogat. Enkätsvaren analyserades kvalitativt.

Med analys av resultaten kan man konstatera att de tre vanligaste motiveringsmetoderna bland de fyra högstadielärarna är att variera lektionernas innehåll utöver rutinerna, att uppmuntra och ge positiv feedback och att presentera autentisk kulturvetenskap för eleverna. Lärarnas metoder baserar sig på motiveringslitteratur och på så sätt är det välgrundat att säga att deras metoder kan betraktas som ett beaktansvärt hjälpmedel för blivande lärare.

Av resultaten kom det fram att alla fyra informanter tyckte att de kan påverka elevernas studiemotivation i viss mån. Genom att använda varierande motiveringsmetoder och att anpassa metoderna efter elevgruppens sammansättning kan läraren främja motivationen

hos inlärarna. Gamla läroböcker och brist på modern teknik kan ändå hindra planeringen av intressanta lektioner. Att öka motivationen bland de svaga och negativt inställda eleverna och bland de som har inlärningssvårigheter är speciellt svårt.

De motiveringsmetoder som inte kom fram i informanternas svar utan i motiveringslitteraturen var: att uppjobba ett bra förhållande med inlärarna, att göra inlärningsprocessen personlig, att öka inlärnarnas målinriktning, att presentera uppgifter ordentligt som en inlärningsmöjlighet, att gärna erbjuda råd för elever så att de klarar av uppgifterna och att ge individuell respons.

Forskningsresultaten visar att de yngre informanterna har fått konkreta och bra tips under sin utbildning för hur läraren kan motivera sina elever. Auskulteringsåret ses ändå som ett mycket tätt paket och många konkreta tips försvinner i informationsflödet. De äldre informanterna tyckte att de inte fått tips eller råd om temat motivation i sin utbildning. Informanternas svar tyder på att lärarutbildningen har utvecklats och effektiverats under åren.

Ytterligare kom det fram att tre av fyra informanter anser att det krävs mera om läraren att få eleverna motiverade i svenska lektioner än i andra läroämnena. Elevernas attityder är relativt negativa redan innan studierna har börjat och det är schysst att tala om tvångsvenskan bland ungdomar. Överhuvudtaget tycks det vara utmanande att få eleverna motiverade i övriga språklektionerna i högstadiet. En informant däremot tror att det inte kräver några särskilda specialåtgärder att motivera eleverna på svensklektionerna.

Av informanternas svar kom det fram att det finns efterfrågan på vidareutbildning kring temat motivation. Det skulle vara effektivare om lärarna inte bara behövde hitta på nya och olika motiveringsmetoder på egen hand, utan läraren kunde t.ex. dra nytta av någon slags nationell idébank inriktad för lärarna. Olika nationella projekt kan vara mycket nyttiga i upplivandet av lektionerna t.ex. projektet *Svenska nu* hjälper lärarna att bjuda in svenskspråkiga gäster. Det finns också efterfrågan på elektroniskt undervisningsmaterial och modern teknik.

Jag anser att undersökningen lyckades väl trots att forskningsfrågorna var ganska många och en fråga visade sig fungera lite dåligt. Enligt min åsikt var forskningsfrågorna aktuella och intressanta och antalet informanter var lämpligt för att få en färsk och kärnfull bild av svensklärarnas kunskaper och tankar kring temat motivering. Förhoppningsvis erbjuder undersökningen blivande svensklärare konkreta och välfungerande motiveringstips i en lätt tillgänglig form.

Om jag gjorde om min avhandling skulle jag ha bearbetat ett elektroniskt frågeformulär i stället för ett vanligt Word-dokument. Lärarna var tvungna att lagra dokumentet i sina datorer, innan de skickade enkäten vidare till mig. Vissa kan uppleva detta som mödosamt eller riskfyllt med tanke på virus. Med ett välformulerat elektroniskt frågeformulär skulle jag kanske ha fått ett större antal lärare som informanter. I frågeformuläret borde jag kanske ha haft ännu tydligare och genomtänkta frågor. På det sättet skulle jag ha kunnat granska forskningsfrågorna och fokuserat enbart på ett par teman.

I framtiden skulle det vara intressant att undersöka detta tema i en ännu större skala och utarbeta en nationell lista av lärarnas motiveringsmetoder. I den här undersökningen var antalet informanter så litet att forskningsresultaten inte kan generaliseras. I fortsatta studier skulle det också vara intressant att fördjupa sig i lärarnas behov av vidareutbildning: Hur stort intresse har svensklärare eller språklärare i övrigt för vidareutbildning och i vilka teman? Slutligen skulle det vara intressant att utreda hur lärare arbetar med att påverka inlärnas, deras föräldrars och skolkompisarnas attityder för svenska språket. I medierna har det på sistone talats om att disciplinen ska återställas i skolorna och att elevernas föräldrar ska vara mer delaktiga i skolans verksamhet. Skolan och lärarna kunde ge information till föräldrarna om hur föräldrarnas attityder till språk påverkar deras barns attityder. Även konkreta tips och råd kunde ges till föräldrarna hur de kan påverka positivt och föregå som gott exempel för sina barn. Samarbetet mellan skola och föräldrar ska stärkas inom området språkattityder och studieframgång.

LITTERATUR

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.
- Dörnyei, Z. 2001. *Motivational strategies in the language classroom*. Cambridge: New York, Cambridge University Press.
- Dörnyei, Z. 2001. *Teaching and researching motivation*. Harlow: Longman.
- Dörnyei, Z. & Csizér, K. (1998). *Ten sommandments for motivating language learners: Results of an empirical study*. Language Teaching Research. Juli 1998, 2:203-229.
- Gardner, R.C. & Lambert W.E. (1972). *Attitudes and Motivation in Second-Language Learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- GLGU 2004 = *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Utbildningsstyrelsen. <http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf> (Hämtad 1.12.2013).
- Juurakko, T. & Airola, A. (2002). *Tehokkaampaan kielienoppimiseen*. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. Julkaisu/Hämeen ammattikorkeakoulu. Lisäpainokset: 2. p. 2002.
- Juurakko-Paavola, T. 2009. *Ammattikorkeakoulujen ruotsin ja suomen kielen opinnoista*. Hämeen ammattikorkeakoulu. Opublicead artikel för Nationalspråksutredningen.
- Juurakko-Paavola, T. & Palviainen, Å. 2011. *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen*. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Kantelinen, R & Kettunen, S. 2004. *Ruotsin kielen opiskelumotivaatiosta yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa*. Joensuun yliopistopaino, Joensuu.
- Koskenranta, R. (2012). *"Jos vaikka muutan Ruotsiin tai en tiää, meen ruotsalaisen kanssa naimisiin": inställning och motivation gentemot att lära sig svenska hos elever i sjätte, sjunde, åttonde och nionde årskurs*. Pro graduarbete. Jyväskylän universitet.
- Lakanen, H. & Koskenranta, R. (2006). *Sjätteklassarnas bakgrundsmotivation för och attityder till det svenska språket*. Pro seminarie-arbete. Jyväskylän universitet.
- Lehti-Eklund, H. & Green-Vänttinen, M. (2011). *Svenska i finska grundskolor*. [Helsingfors]: Finska, finskugriska och nordiska institutionen, Helsingfors universitet. Nordica Helsingensia.
- Peltonen, M. & Ruohotie, P. (1992). *Oppimismotivaatio: teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta*. Helsingfors: Otava. Aavaranta-sarja.
- ÄKGLGU 2010 = *Ändringar och kompletteringar av grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Utbildningsstyrelsen. http://www.oph.fi/download/132883_Andringar_och_kompletteringar_av_grunderna_for_laroplanen_for_den_grundlaggande_utbildningen2010.pdf (Hämtad 1.12.2013)

BILAGOR

BILAGA 1: Enkäten

Kysely

Kyselyn tarkoituksena on selvittää ruotsin kielen opettajien ajatuksia motivoimisesta ja motivaatiosta [ylä-asteen ruotsin kielen tunneilla](#). Kysely kattaa 11 kysymystä ja kysymykset on jaoteltu kolmeen teemaan (A, B, C). Kiitän jo etukäteen osallistumisestasi kyselyyn! Vastaathan kysymyksiin ajatuksella.

Ensiksi kaksi kysymystä taustatiedoista:

- A) Sukupuoli:
- B) Kuinka kauan/Montako vuotta olet ollut opettajan työssä?
- C) Oletko jo valmis opettaja ts. oletko jo suorittanut loppututkinnon?

A. Opettaja motivoijana

- 3. Mitkä asiat sinun mielestäsi vaikuttavat opiskelijan motivaatioon yleisesti? Mainitse muutama (3-5) mielestäsi tärkeä seikka ja perustele näkemyksesi, jos mahdollista.

- 4. Voiko opettaja omalla toiminnallaan vaikuttaa opiskelijan motivaatioon yleisesti? Jos, niin miten? Voitko kertoa omia kokemuksia?

B. Henkilökohtaiset motivoimismenetelmät

7. Miten motivoit oppilaitasi ruotsin kielen tunneilla? Mainitse muutamia konkreettisia tapoja.

8. Ovatko motivoimismenetelmäsi tuottaneet tulosta? Jos, niin miten se näkyy?

9. Kokeiletko aktiivisesti erilaisia motivoimistekniikoita? Esimerkkejä?

10. Vaatiiko opiskelijoiden motivoiminen mielestäsi erityisiä ponnisteluja ruotsin kielen kohdalla verrattuna muihin aineisiin? Jos, niin minkälaisia?

11. Käyttäisitkö opetuksessasi erilaisia motivoimismenetelmiä, jos ei olisi ajallisia, paikallisia tai taloudellisia rajoitteita eikä opetussuunnitelma ohjaisi opetuksen sisältöä?

12. Ovatko käsityksesi motivaatioon liittyen muuttuneet työvuosiesi aikana?

